

Lehmä murahaudassa

Emppu vietti kesää serkkujen luona Mäkivaaran talossa. Navetta oli uudenaikainen pihatto, jossa lehmät saivat olla talvellakin vapaana. Niiden ei tarvinnut seistä ja maata paikallaan parressa ketjuun kytkettynä, kuten ennen vanhaan, kun lehmien piti olla sisällä.

Emppu tunsi useimmat lehmät nimeltä, mutta ei ihan kaikkia, koska eläimiä oli niin monta, kaksikymmentä. Vasikoita oli tänä kesänä vain kolme. Oli Aino, Alma, Amalia, vanhin, sarvipää mummolehmä, joka viihtyi yksikseen. Oli Bertta, Elviira, Mielikki ja Muurikki. Punaruskea Riina, jolla oli valkoinen häntätupsu sekä tähti otsassa ja Tähhä, jolla oli valkea vehnätähkän näköinen otsakoriste. Ja ne kaikki muut. Kaikki aakkosjärjestyksessä, koska sillä tavalla lehmät nimettiin ja nimen alkukirjaimesta tiesi, minä vuonna kukin oli syntynyt. Kaikkein uteliain ja rohkein lehmistä oli Talvikki, ruskea rouva, jolla oli kello kaulassa. Se oli johtaja, tuli iltalypsyllä aina ensimmäisenä, ja muut seurasivat perässä.

Emppu ei pelännyt lehmiä, koska ne olivat tuttuja ja lempeitä. Ne olivat uteliaita ja tulivat heti hänen luokseen. Talvikki nuolaisi Empun käsivartta ja olisi nuolaissut naamaakin, jos Emppu olisi antanut. Ystävällisesti hän työnsi sen suuren pään kauemmas.

Kesäisin kaikki lehmät ja vasikat pääsivät laitumelle. Laidun oli joko niitty tai metsä. Lehmät pitivät metsälaitumesta, koska siellä oli viileitä varjoja puiden alla. Siellä oli hauskaa levätä ja märehtiä sen jälkeen kun oli juuri syöty kosteikon mehevää ruohoa. Nyt laitumena oli vuorossa peltokumpareen takana oleva metsikkö.

Mutta metsässä oli myös suo. Sitä sanottiin murahaudaksi. Se oli musta ja märkä, ja jos sinne putosi, ei päässyt pois, koska suot ovat pohjattomia ja rannat pehmeää sammalta, jota

pitkin ei voi lehmä eikä ihminen kiivetä. Siitä ei saa kiinni, se luisuu pois alta, ja sammaleet repeytyvät.

Emppu huolestui. Mitä jos joku putoaa Murahautaan, eikä kukaan ole näkemässä? Emppu alkoi käydä päivittäin katsomassa lehmiä. Laidun ei ollut liian kaukana. Piti vain kavuta alapihalla olevan veräjän seipäiden välistä, kävellä pellon keskellä olevaa tietä mäen päällä olevan jyvääitan ohi, siitä alkava alamäki metsän reunaan ja taas kömpiä veräjän seipäiden välistä metsäpolulle.

Murahauta olikin heti siinä. Kerran Empun pelko oli jo toteutunut, kun pikku vasikka oli pudonnut suohon. Emppu oli ennättänyt juuri ajoissa, ettei se hukkunut. Lopulta vasikka oli saatu narujen kanssa vedettyä ylös.

Tänään oli kaunis päivä, ja Emppu hyppeli kärrytietä pitkin mäen alas ja kapusi aidan alta laitumelle. Hänen sydämensä hypähti kurkkuun asti, sillä murahaudasta pilkistivät sarvet ja valkokirjava pää. Siellä oli Muurikki! Se oli pudonnut mustaan veteen.

Muurikki oli vajonnut jo syvälle. Sen silmät muljahtelivat suurina kauhusta ja väsymyksestä, ja se puhkui ja puhisi sieraimet levällään. Muurikki oli polkenut pohjatonta mutaa ties kuinka kauan ja oli loppuun väsynyt.

Empun sydän hakkasi ja pomppi, henki salpautui, mutta hän ei voinut pysähtyä. Hän juoksi juoksi, juoksi minkä jaloista pääsi. Mäki ylös, jyvääitta, mäki alas, veräjän välistä pihalle sukkelaan. Emppu huusi jo tullessaan itkunsekaisella äänellä:

”Lehmä on murahaudassa, lehmä on murahaudassa! Äkkiä, äkkiä!”

Pekka-setä, isäntä, oli onneksi pihassa, Maiju-täti oli juuri menossa aittaan. Aikuiset näkivät Empun hädän. Täti yritti rauhoittaa:

”Älähän nyt, kuka se on?”

”Se on Muurikki, isoin lehmä!” Ääni ei tahtonut tulla ulos, hengästytti niin. Emppu oli pakkahtua. Sydän hakkasi sekä juoksemisesta että hädästä niin kovaa, että tuntui kuin se pompaisi justiinsa ulos rinnasta.

Isäntä ei tuntunut pitävän ollenkaan kiirettä.

Empun kurkkua kuristi. Eivätkö ne uskoneet häntä, tai eivätkö ne halunneet pelastaa Muurikkia! Itku oli jo kurkussa asti, mutta hän nieleksi sitä pois. Onneksi setä näki hädän ja rupesi vihdoin, Empun mielestä ihan liian hitaasti, keräämään naruja ja hakemaan traktoria vajasta.

”Voi, se hukkuu, sen silmät pullistuivat jo, ja pää vain on näkyvissä!” Emppu nyhkytti.

Vihdoin saatiin traktori käyntiin, emäntä ja isäntä sekä Sirkka, talon piika, istuivat lavalle. Emppu myös. Hänen oli päästävä mukaan.

”Pitää saada lisää ihmisiä apuun. Mitä, jos juokset naapuriin ja pyydät sieltä jonkun miehen”, emäntä ehdotti.

Emppu hyppäsi pois kärryiltä ja lähti juoksemaan naapuriin. Sydän pysyi juuri ja juuri rinnassa, kun hän juoksi. Hän oli kuin sumussa, ei nähnyt eikä kuullut mitään, juoksi melkein

henkeä vetämättä, oli pakahtua. Nivusissa kutitti ja koko alavatsaa riipi, kuten aina, kun joutuu pahaan tilanteeseen. Reisiin sattui. Nyt ei kuitenkaan ehtinyt ajatella mitään muuta kuin Muurikkia, joka oli hukkumaisillaan.

Naapurissa ei ollut ketään pihalla. Emppu repäisi oven auki ja huusi: ”Muurikki hukkuu, pitää tulla!”

Isäntä oli onneksi tuvassa, ja Rami, yläluokilla oleva talon poika, istui pöydän ääressä. He ymmärsivät heti, että Muurikki oli lehmä. Se oli vaarassa. Saappaat jalkaan, isäntä sieppasi naruvyyhden vajan seinältä, ja molemmat kiiruhtivat naapurialueelle. Emäntä, Hilikka, oli hellan ääressä, ja keitto kiehui, mutta hän siirsi kattilan hellan reunalle ja läksi perään. Empu ja emäntä seurasivat miehiä kauempana.

”Kyllä kaikki apu on nyt tarpeen”, emäntä huolehti, ja se lohdutti Emppua kovasti.

Traktori oli jo mennyt, naapurit ja Emppu seurasivat puolijuoksua perässä.

Muurikki taisteli elämästään. Lehmästä oli näkyvissä vielä puolet eikä pelkät sarvet, kuten Empusta oli tuntunut. Onneksi. Eläin velloi ylös alas mustassa vedessä. Lehmärukka polki ja polki.

Isäntä oli pysäyttänyt traktorin ihan suosilmäkkeen laitaan, siihen, missä oli kovempi kohta, ja heitti paksuja naruja lehmän takaliston taakse. Ensin ei onnistunut, ei toisellakaan kerralla. Empun sydän hakkasi ja rintaa kuristi. Mitä jos Muurikki jäisi siihen eikä sitä saisi vedettyä ylös? Ei, sellaista ei saanut tapahtua. Empulla ei vain ollut mitään keinoja eläimen pelastamiseksi. Hän saattoi vain katsoa ja toivoa, toivoa ja toivoa. Emppu risti kätensä pelkästä jännityksestä.

Vihdoin naru meni Muurikin takaliston yli ja jäi lillumaaan mustaan veteen. Isäntä heitti toisenkin narun. Kolmannen narun hän heitti muralammikon toiselta reunalta sarvien yli pään ympärille. Onneksi Muurikilla oli sarvet. Vielä neljäs naru pään yli toiselta suunnalta. Näin saataisiin eri suunnista tukea. Miten pään kävisi, hirttäytyisikö Muurikki vai katkeaisiko pää, mietti Emppu hädissään.

Paksut takaliston takana olevat narut laitettiin traktoriin kiinni. Niitä oli paineltu seipäällä takapuolen taakse alemmas, jotta lehmä saatiin paremmin tuettua eivätkä narut luiskahtaisi pois. Alkoi hidas hivutus.

”Maiju, ota pään toinen naru kiinni, Hilikka, ota sinä toinen. Vedätte varovasti yhtä aikaa meidän kanssa, ei kovempaa. Koettakaa pysyä samassa tahdissa.” Isäntä antoi ohjeita.

Rami piti pitkää seivästä ja oli valppaana painamaan nauruja alas, jos ne rupeaisivat nousemaan takaliston yli.

”Kaikki muut pois alta!”

Se tarkoitti Emppua, sillä eihän muita ollut.

Muurikki piti turpaansa veden yläpuolella, puhkui ja hönki. Se oli niin nääntynyt, ettei enää edes koko aikaa polkenut. Se alkoi antautua.

Traktori liikkui hitaasti, narut kiristyivät, mutta lehmä ei noussut senttiäkään. Näytti, että se vain vajosi. Isäntä astui alas ja kokeili naruja. Hän heitti vielä kolmannen köyden leh-

män takapäähän ja asetteli seipäällä sitä alemmas. Uudelleen traktorilla. Nyt Muurikin pää oli sukeltaa uppeluksiin, mutta Rami ja Hilikka saivat kohotettua sitä pitelemillään naruilla niin, ettei eläimen pää vajoaisi mustan veden alle.

Kuin ihmeen kaupalla jotain kovaa löytyi lehmän etujalkojen alta, sillä se alkoi nousta. Nyt se jaksoi taas polkea, olihan se henkensä hädässä. Isäntä murisutti traktoria hyvin hitaasti kuivemmalle maalle.

Muurikki alkoi nousta! Empun sydän nyrjähti nyt riemusta. Jospa Muurikki pelastuisikin!

Mäkivaaran täti veti ja ohjasi takaliston köysiä, Hilikka ja Rami ohjasivat pään naruja, traktori veti. Ja Muurikki nousi ja nousi. Hitaasti se liukui yhä ylemmäs ja ylemmäs kovalle maalle.

Mikä ihana näky! Lopulta musta ja märkä lehmä saatiin suonsilmän reunalle turvalleen. Se ei jaksanut nousta, se makasi rähmällään siinä ruohikossa ja puhkui ja hönki edelleen. Emäntä ja Sirkka kiiruhtivat taputtamaan ja hoivailemaan sitä.

Voi, miten Emppu oli iloinen. Hän oli onnellinen sekä naisten hellyydenosoituksista että ennen kaikkea siitä, että tuo iso eläin oli pelastettu. Emppu oli kiitollinen kaikille. Hän olisi kuollut varmasti itse, jos Muurikki olisi hukkunut. Niin hän ajatteli. Suru olisi ollut niin suuri. Ei juuri Muurikin vuoksi, vaan siksi, että oli tuollaisia murahautoja ja metsälaitumia, joissa lehmät olivat vaarassa.

Emppu oli myös pikkuisen vihainen – aikuisille, jotka jättivät lehmät semmoisiin paikkoihin. Eihän lehmä tiennyt, että sellaisesta lammikosta ei voinut juoda putoamatta hetteikköön. Eihän lehmä osannut valita sitä kovaa ja turvallisempaa töyrästä, josta ei olisi vajonnut syvyyteen. Emppu tiesi, että murahauta olisi pitänyt aidata, ja aikuisten olisi pitänyt pitää huolta, ettei yksikään eläin voisi vajota veteen.

Muurikille kävi onneksi lopulta hyvin. Ensin se oli niin väsynyt, ettei se jaksanut nousta jaloilleen. Piti odottaa. Emäntä hieroi sen kylkiä Hilkan kanssa. Lopulta nautarukka pääsi vapisevin jaloin ylös. Yhteisvoimin sitä työnnettiin traktorin lavalle, jonka perään oli asetettu lautaluiska. Muurikki saatiin kompastellen kyytiin, perälauta laitettiin kiinni, ja täti istui Muurikin viereen. Kaikki riemuitsivat. Koko saattue lähti kuraisena, mutta kaikki hyvillään traktorin perässä pihaa kohti.